

ศิลปวัฒนธรรม

ART & CULTURE MAGAZINE

ปีที่ ๔๒ ฉบับที่ ๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๔

หนังสืออนุสรณ์
คณะ “เก๊กเหมิง” สยาม S.C. ๑๓๐

สีกุก
ไม่ใช่ค่ายใหญ่มังมหานรธา!

โรครระบาด
กับจำนวนประชากรไทยในอดีต

แผนการต้านญี่ปุ่น
ของ “สันติบาลใต้ดิน”

เบื้องหลัง “สงครามฝิ่น”
ฝรั่งล่อหน้าจีน ๑ ก้าวเสมอ

ART & CULTURE

silapa@matichon.co.th

โรคภัย / ชรรค์ชัย บุนปาน	๘
อนุสรณ์งานศพ คณะ “เก๊กเหม็ง” สยาม ร.ศ. ๑๓๐ / นริศ จรัสจรรยาวงศ์	๓๐
ข่าวสดวันเกิดเหตุ ๑๖๐ ปี เบื้องหลัง “สงครามฝิ่น” (ตอนที่ ๑) ฝรั่งลวงหน้าจีน ๑ ก้าวเสมอ / ไกรฤกษ์ นานา	๑๐๕
ความสัมพันธ์ระหว่างโรคระบาดกับจำนวนประชากรไทยในอดีต / ศ. สุวิทย์ ธีรศาสตร์	๑๒๒
สั๊กวา : จากอดีตถึงปัจจุบัน (๖) วิวัฒนาการของสั๊กวา (๒) / ถาวร สิกขโกศล	๑๔๐
สโมสรศิลปวัฒนธรรม	
สั๊กก ไม่ใช่ค่ายใหญ่มังมหานรธา และบ้านกานนี้ ตั้งอยู่ที่ใด / อชิรวิชญ์ อันธพินธ์	๑๒
ยายทองหล่อเจตดาพรหม / เอนก นาวิกมูล	๒๔
ศิลปินแห่งชาติ / เนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์	๓๗
สันติบาลใต้ดิน (๑) / พลเอก บัญชร ชวาลศิลป์	๓๘
มีอะไรในสวนนงนุช พัทยา ๑ ใน ๑๐ สวนสวยที่สุดในโลก / พานิชย์ ยศปัญญา	๔๘
ใคร ที่ไหน กิน “ไก่สามอย่าง” / กฤษ เหลือลมัย	๕๘
เพลงหากรู้สึกนิด / บุรพา อารัมภีร	๖๔
ที่ “ทับผ่านทาง” (๕) : เพิ่ง / พนม นันทพฤษย์	๖๗
รับขวัญมโนราห์ตะลุง / ขุนทองกะลาเปี้ยก	๖๘

สี่กุก ไม่ใช่ค่ายใหญ่มังมหานรธา และบ้านกานนี ตั้งอยู่ที่ใด?

อชิรวิชญ์ อัมรินทร์

๑

คำศัพท์

วัดสี่กุก เคยฝากชื่อไว้ในประวัติศาสตร์ครั้งเสียกรุงฯ พ.ศ. ๒๓๑๐ ว่าเป็นค่ายใหญ่ของมังมหานรธา แม่ทัพพม่าฝ่ายใต้ ใช้บัญชาการศึกล้อมกรุงศรีอยุธยา จนจบจนวาระสุดท้ายที่มังมหานรธาได้สิ้นชีวิตจากความเจ็บไข้ ณ ค่ายใหญ่แห่งนี้

เมื่อราว พ.ศ. ๒๕๐๙ น. ฌปากน้ำ (ประยูร อุตุษาภูะ) เคยมาสำรวจพื้นที่ของวัดสี่กุก ได้บรรยายถึงสภาพ

ภูมิศาสตร์ที่ได้จากการสำรวจครั้งนั้นว่าเป็นจุดที่มีทางแม่น้ำโค้งเป็นเกือกม้าพม่าจึงสร้างค่ายตรงวัดสี่กุก ทำกำแพงตัดปลายเกือกม้าจรดสองข้างแม่น้ำก่อกำแพงอิฐอย่างแข็งแรง มีอาณาเขตหลายสิบไร่ มีโคกช้าง โคกม้า ไม่ผิดอะไรกับเมืองๆ หนึ่ง^๑

สภาพภูมิประเทศที่ น. ฌปากน้ำบรรยายไว้จึงสอดคล้องกับสิ่งที่พระราชพงศาวดารบรรยายไว้ว่าเป็นค่าย

๑ ชากเจดีย์ย่อมุมไม้สิบสององค์เก่า ตั้งอยู่ริมแม่น้ำน้อย วัดสี่กุก
๒ ศาลมังมหานรธา ตั้งอยู่ริมเจดีย์เก่าริมแม่น้ำภายในวัดสี่กุก

บังคับบัญชาสั่งการจะสามารถกระทำ
การอย่างทันทีได้อย่างไร

นี่จึงเป็นที่มาของการสำรวจพื้นที่
และเส้นทางเดินทัพของมังมหานรธา
โดยใช้เอกสารทั้งพระราชพงศาวดาร
กรุงศรีอยุธยา พงศาวดารพม่า ฉบับ
หอแก้ว รวมทั้งเอกสารจดหมายเหตุ
ของชาวตะวันตก เป็นเข็มทิศนำทาง

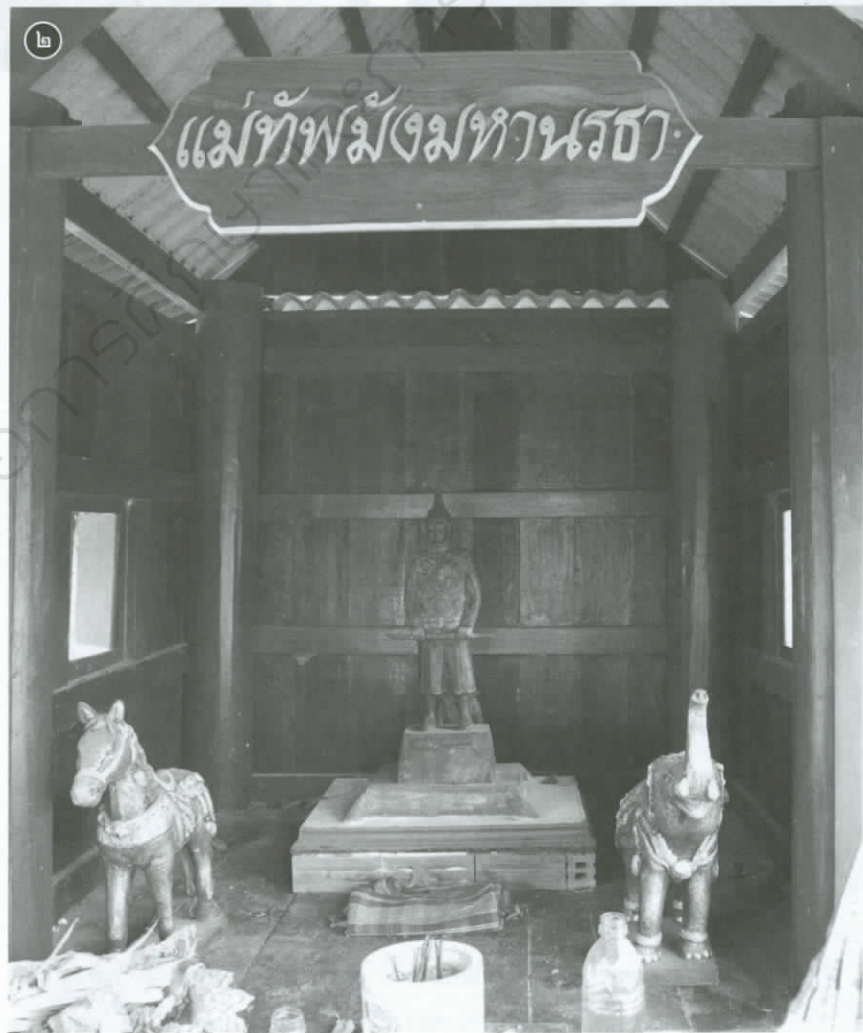
ค่ายสิกก

ในพระราชพงศาวดารกรุงศรีอยุธยา

สิกก ถูกบันทึกครั้งแรกในพระ
ราชพงศาวดารกรุงศรีอยุธยา ฉบับ
พันจันทนุมาศ (เจิม) ไว้เพียงสั้นๆ ว่า

“ขณะนั้นไทยซึ่งเอาเรือน้อยลงมาเก็บ
ผลไม้หมากพลู ฝัองสวน อังกฤชจับเอา
ขึ้นไปบนกำปั่นมากกว่า ๑๐๐ ก็ใช้ใบหนิ
ไป ครั้นเพลาค่ำไทยหนีมาได้ ๒ คน
จึงรู้เนื้อความ ฝ่ายพม่าก็ยกเข้ามา
ตั้งค่ายตำบลบางไทรและสิกก”^๒

ส่วนพระราชพงศาวดาร ฉบับ
สมเด็จพระพนรัตน์ วัดพระเชตุพน
ตรวจสอบชำระจากเอกสารตัวเขียน
ให้รายละเอียดเพิ่มขึ้นว่า “ฝ่ายมังมหา
นรธาแม่ทัพทางใต้ ก็ยกทัพใหญ่พล
๑๐๐๐๐ จากเมืองทวายมาจับกับทัพ
หน้าซึ่งตั้งอยู่ ณะ ตอกระออม แล้วแบ่ง
ทัพให้ปะกันห่วน แยกออากิระเรจอโบ้

ของแม่ทัพใหญ่ที่ตั้งกองบัญชาการไว้
ที่นี่ตลอดการทำศึกล้อมกรุงศรีอยุธยา
แต่ทว่า เมื่อได้อ่านพงษาวดาร
พม่า เกี่ยวกับกิจกรรมการเดินทัพของ
มังมหานรธา กลับพบว่า ผู้บันทึกได้
ให้ความสำคัญกับค่ายสิกกไว้ค่อนข้าง
น้อยมาก ประกอบกับความสงสัยของ
ผู้เขียนว่า ถ้าค่ายของแม่ทัพใหญ่ตั้งอยู่
ณ วัดสิกก ซึ่งตั้งอยู่ในที่ห่างไกลจาก
กรุงศรีอยุธยามากถึง ๑๒ กิโลเมตร การ

ดิงจาโบ้ บันจบกันเสียดหัวนกงอนหน้า
 ใหลกทับเรือหนุ้นทับเมฆราโบ้เข้ามา
 เมืองนนทบุรี แลตัวม้งมหานรชากับ
 ดิงจาแม่งช่อง จอกกาโบ้ จอกญี่โบ้ งาม
 หุ่นจิดแกทวาย ยกทับบมาทางเมือง
 สุพรรณบุรี เข้ามายังพระนคร ตั้งค่าย
 อยู่ ณ ตำบลศรีรุก และกองทัพเรือนั้น
 ยกขึ้นมาตั้งค่ายใหญ่อยู่ตำบลบางไทร
 พม่าล้วนแต่มีใจหยาบช้า มิได้ละอาย
 แก่บาป ให้รีพลไปเรือเอาอิฐอุโบสถ อิฐ
 วิหาร วัดใหญ่น้อยทั้งปวงมาก่อกำแพง
 ล้อมเป็นค่ายทั้งสองตำบล”^๓

เจดีย์บันจะอัฐิไว้ในค่ายนั้น”^๔

จากนั้น เนเมียวสีหบดี แม่ทัพ
 ฝ่ายเหนือที่ตั้งค่ายอยู่ที่ปากน้ำประสะ
 จึงได้เป็นแม่ทัพใหญ่คุมอาญาสิทธิ
 บัญชาการกองทัพทุกกองแต่เพียงผู้
 เดียว

เช่นเดียวกับเอกสารคำให้การ
 ขุนหลวงหาวัด ฉบับหลวง ได้ระบุ
 ว่า “ทัพใหญ่ ตั้งอยู่สิรุกทิศตะวันตก
 เชียงใต้เมือง อันแม่ทัพนั้นชื่อมหา
 นรทาค่ายหนึ่ง...”^๕

จากความในพระราชพงศาวดาร
 รวมทั้งเอกสารคำให้การฯ นี้เอง จึงเป็น
 ความเข้าใจตลอดมาว่า พื้นที่วัดสีรุก
 เป็นค่ายใหญ่ที่มั่งมหานรชา แม่ทัพ
 ฝ่ายใต้ใช้เป็นที่บัญชาการทัพเข้าตีกรุง
 ศรีอยุธยาโดยตลอด สอดคล้องกับ
 สภาพภูมิประเทศที่ปรากฏร่องรอยทาง
 โบราณคดีที่ปรากฏมาจนถึงปัจจุบันว่า
 ค่ายใหญ่ของแม่ทัพผู้นี้ มิได้มีอาณาเขต

แค่บริเวณวัดสีรุกเท่านั้น แต่ครอบคลุม
 มาถึงบริเวณทุ่งกว้างติดกับโรงงานผลิต
 เบียร์ยี่ห้อหนึ่งริมถนนสาย ๓๒๖๓ ที่
 มุ่งตรงไปจังหวัดสุพรรณบุรี ดังนั้น ค่าย
 สีรุกแห่งนี้จึงมีขนาดใหญ่พอกับเมืองๆ
 หนึ่งเลยทีเดียว

และจากความในพระราชพงศาว
 ดารที่ระบุว่า มีการก่อเจดีย์บรรจุอัฐิ
 ของมั่งมหานรชานี้เอง อาจเป็นที่มา
 ของความเชื่อที่ว่า เจดีย์เก่าทรงย่อมุม
 ไม้สิบสองจำนวน ๓ องค์ น่าจะมีหนึ่ง
 ในนั้นที่เชื่อกันว่าเป็นองค์ที่สร้างขึ้นเพื่อ
 บรรจุอัฐิของแม่ทัพผู้นี้ และต่อมาได้
 มีการสร้างศาลของมั่งมหานรชาขึ้นมา
 ในภายหลังอีกด้วย

ตามหาค่ายมั่งมหานรชา จากพงศาวดารพม่า

อาจารย์สุนทร ชุตินทรานนท์
 เคยวิเคราะห์ถึงการจัดบันทึกพงสาว

๓ ซากอิฐที่หลงเหลืออยู่จากแนวค่ายเก่า บนเนินดินของทุ่งกว้างริมกำแพงโรงงานเบียร์
๔ ภาพถ่ายดาวเทียมภูมิประเทศและเส้นทางแม่น้ำของอดีตตำบลสิฎ्ฐ
๕ คลองบางบาลตรงหลังวัดปราสาททอง ก่อนถึงปากคลอง

ดาร์เปรียบเทียบกันระหว่างผู้จดฝ่ายอยุธยา กับฝ่ายอังวะในผลงาน “สงครามคราวเสียกรุงศรีอยุธยาครั้งที่ ๒ พ.ศ. ๒๓๑๐ : ศึกษาจากพงศาวดารพม่าฉบับราชวงศ์คองบอง” ไว้อย่างน่าสนใจว่า “เมื่อเปรียบเทียบข้อมูลในพงศาวดารราชวงศ์คองบองกับพงศาวดารกรุงศรีอยุธยา โดยทั้งหมดแล้ว จะเห็นว่า มีลักษณะที่ค้ำกันอยู่ในเรื่องลำดับเหตุการณ์ ซึ่งเป็นไปได้อย่างยิ่งว่าผู้ชำระพงศาวดารลำดับเหตุการณ์ทั้งหมดขึ้นจากความทรงจำที่สับสนของผู้ที่รู้เห็นเหตุการณ์ ทั้งนี้เพราะคงเป็นไปได้ยากที่ในช่วงเวลา

ค้ำขันก่อนเสียพระนครทางราชสำนัก จะยังคงให้ความสนใจต่อการจดบันทึกพงศาวดาร หรือหากมีการจดบันทึกกันเกิดขึ้นจริง เอกสารก็คงจะสูญหายไป ในช่วงที่พม่าเข้าปล้นพระนคร

ตัวอย่างสำคัญที่ยืนยันว่าผู้ชำระพงศาวดาร [ชำระสมัยรัตนโกสินทร์-ผู้เขียน] ลำดับเหตุการณ์จากความทรงจำที่ขาดวินก็คือ เนื้อหาที่ปรากฏอยู่ในพงศาวดารเอง เห็นได้ว่าผู้ชำระพงศาวดารได้ระบุเหตุการณ์สำคัญที่เกิดขึ้นในระหว่างเดือนยี่ ปีก่อถึงเดือน ๕ ปีกุน (ซึ่งเป็นเดือนที่กรุงแตกไว้หลายเหตุการณ์) แต่ไม่ได้ระบุวันเวลาเหล่านั้นเกิดขึ้นเลย เช่น ไม่ได้ระบุว่าในวันเดือนใดที่จีนค่ายคลองสวนพลูบุกทำลายพระพุทธรบาท หรือวันเดือนใดที่ส่งขุนนางต่างชาติออกไปตีค่ายพม่า ดูไปแล้วเหมือนกับว่าเป็นการกล่าวโดยสรุปย่อรวมๆ กันไป ว่ามีเหตุการณ์อะไรเกิดขึ้นบ้างในระยะเวลา ๓-๔ เดือนสุดท้ายก่อนเสียกรุง

โดยไม่คำนึงถึงหรือไม่สามารถแม้แต่จะลำดับเหตุการณ์ก่อนหลังได้อย่างถูกต้องแม่นยำ

ในทางตรงกันข้ามกับหลักฐานทางฝ่ายไทย พงศาวดารพม่าลำดับเหตุการณ์การตีกรุงศรีอยุธยาในช่วงหลังสงครามไว้อย่างชัดเจน แม่นยำและดูเป็นระบบน่าเชื่อถือกว่า เช่น ระบุการตายของมหานรธาที่เกิดขึ้นภายหลังจากที่ทูตไทยถูกส่งออกมาเจรจาสงบศึกกลับไปได้เพียง ๕ วัน...”

ข้อความที่ยกมาจากหนังสือของท่านอาจารย์สุนทรนี้ จึงสอดคล้องกับข้อสันนิษฐานถึงประเด็นเกี่ยวกับความสำคัญของค่ายมังมหานรธาที่ตำบลสิฎ्ฐ เมื่อเทียบกับกับเหตุการณ์ที่ปรากฏในพงศาวดารของพม่า ก็จะพบคำตอบที่แตกต่างกันกับพงศาวดารของไทยราวกับหนึ่งคนละม้วน

พงศาวดารพม่าได้กล่าวถึงเส้นทางเดินทัพของมังมหานรธาว่า เมื่อกองทัพพม่าฝ่ายใต้ตีเมืองสะพาน

บุง (สุพรรณบุรี) ได้แล้ว จึงเคลื่อนทัพตรงมายังกรุงศรีอยุธยา ทางกรุงฯ จึงส่งกองทัพใหญ่ มีแม่ทัพที่ชื่อ “พระยาปะละ” (พลเทพ...?) พร้อมด้วยไพร่พลราว ๖ หมื่นคน มาตั้งรับที่ตำบลสิกก ซึ่งเป็นที่น่าแปลกกว่าเอกสารของไทยมิได้เล่าเหตุการณ์ศึกที่สิกกไว้เลยสักชิ้นเดียว

พงศาวดารพม่าได้บรรยายเหตุการณ์ศึกที่ตำบลสิกกนี้ไว้อย่างน่าตื่นเต็นว่า ทัพอยุธยายกพลออกมาตั้งรับนอกเมืองสิกก มังมหานรธาจึงจัดกระบวนทัพเข้าประจัญบาน ทัพอยุธยาสู้ฝีมือทหารพม่าไม่ได้ ถูกพม่าตีแตกจนต้องหนีเอาตัวรอด

จากนั้นทัพพม่าจึงเข้าตีค่ายสิกก โดยขับพลเข้าป็นกำแพงเมืองทั้ง ๔ ด้าน ชาวเมืองสิกกต้านทานอย่างสุดฤทธิ์ แต่ไม่นานพม่าก็เข้ายึดและจับผู้รักษาเมืองได้ มังมหานรธาให้เก็บ

รวบรวมผู้คน ช้างม้า ศาสดาราช แล้วตั้งหัวหน้าเมืองสิกกที่ยอมอ่อนน้อมเป็นผู้รักษาเมืองสิกกต่อไป^๗

เห็นได้ว่า แท้จริงแล้วตำบลสิกกนี้ กลับเป็นค่ายใหญ่ของอยุธยาที่ยกกองทัพมาตั้งรับ เพื่อกันกองทัพของมังมหานรธาที่เดินทัพมาจากสุพรรณบุรี ซึ่งผิดจากข้อมูลของฝั่งไทยที่ระบุแต่เพียงว่าเมื่อทัพพม่ายกออกจากเมืองสุพรรณบุรี ก็ยกเข้ามาตั้งค่ายที่ตำบลสิกกทันที โดยที่ไม่มีทัพใดๆ จากอยุธยายกมาตั้งรับ

ภูมิศาสตร์ ตำบลสิกก

อาจกล่าวได้ว่า ตำบลสิกก ในสมัยกรุงศรีอยุธยา (ปัจจุบันได้เปลี่ยนชื่อเป็น ตำบลน้ำเต้า ในเขตอำเภอบางบาล) เป็นพื้นที่ยุทธศาสตร์สำคัญด้วยที่ตั้งนี้อยู่ตรงจุดบรรจบของคลองบางบาล ที่ไหลจากแม่น้ำเจ้าพระยา

๖ ปากคลองบางบาล (ถ่ายเมื่อวันที่ ๒๗ ธันวาคม ๒๕๖๒ ขณะกำลังก่อสร้างประตูน้ำ) ก่อนไหลลงแม่น้ำเจ้าพระยาที่ตำบลบางชะนี อำเภอบางบาล
๗ ป้าย “บ้านบางชะนี” ริมถนนหน้าวัดปราสาททอง ในเขตตำบลไทรน้อย อำเภอบางบาล
๘ อาคารพระอุโบสถเก่าแก่ของวัดปราสาททอง

ผ่านเกาะมหาพราหมณ์ มาบรรจบกับแม่น้ำน้อยที่ไหลมาทางทิศตะวันตก และหักโค้งลงไปทางทิศใต้ โดยมีวัดสีฎก ตั้งอยู่ตรงโค้งเกือกม้าที่คลองบางบาลกับแม่น้ำน้อยมาชนกันพอดี

ดังนั้น ตำบลสีฎก จึงเป็นชัยภูมิเหมาะกับการตั้งทัพรับศึกเป็นอย่างยิ่ง เพราะเป็นเส้นทางคมนาคมทางเรือเส้นสำคัญฝั่งตะวันตก ที่ใช้เดินทางไปเมืองสุพรรณบุรี และด้วยเส้นทางของคลองบางบาลกับแม่น้ำน้อยที่มีลักษณะการไหลจากเหนือลงใต้ ทำให้มีภูมิศาสตร์ที่เหมาะสมจะเป็นปราการป้องกันชั้นดีของกองทัพอยุธยา

เมื่ออ่านเหตุการณ์การปะทะกันที่ตำบลสีฎกในพงศาวดารพม่าอย่างละเอียด จะเห็นว่ากองทัพอยุธยากลับไม่ได้ใช้แนวโค้งเกือกม้าของแม่น้ำน้อยกับคลองบางบาลเป็นปราการชั้นแรกในการรับศึก แต่กลับยกกองทัพข้ามฝั่งแม่น้ำไปตั้งมั่นที่ตำบลสีฎก ทำให้แนวแม่น้ำกลับไปอยู่ด้านหลังของค่าย อีกทั้งยังส่งกองทัพใหญ่ออกไปตั้งรับนอกค่าย ดุคล้ายจะมั่นใจในฝีมือการรบของทหารอยุธยาเป็นอย่างมาก กลายเป็นความประมาทอย่างใหญ่หลวง เพราะเมื่อกองทัพได้เข้าประจัญบานกันจริงๆ ทหารอยุธยาสู้ฝีมือและความชำนาญศึกของทหารพม่าไม่ได้ จึงแตกฉานลอยหนีไป จากนั้นทัพพม่าก็เข้าตีค่ายเมืองสีฎก ซึ่งมีทหารตั้งรับอยู่ภายในค่ายเมืองอีกชั้น ใช้เวลาไม่นานก็สามารถพิชิตค่ายได้สำเร็จ

ถ้ารายละเอียดของเหตุการณ์ที่พงศาวดารพม่าเล่าไว้เป็นความจริง ก็นับว่าพระยาปะละ แม่ทัพอยุธยา

ดำเนินยุทธศาสตร์การตั้งรับได้ผิดพลาดเป็นอย่างมาก

จากสีฎก สู่น่านกานี

ถ้ากองทัพของมังมหานรธาจะตั้งมั่นที่ตำบลสีฎก ก็จะกุมชัยภูมิที่เป็นเลิศได้ในกำมือ เพราะตำบลสีฎกนี้เป็นที่ดอน อีกทั้งแนวแม่น้ำน้อยจะกลายเป็นปราการอันแข็งแกร่งที่ป้องกันทัพจากอยุธยาออกมาโจมตี ทั้งยังควบคุม

และพลทหารอยุธยาที่ถูกจับเป็นเชลยจากนั้นก็เคลื่อนทัพออกจากตำบลสีฎกทันที โดยจุดหมายต่อไปของมังมหานรธาที่พงศาวดารพม่าระบุไว้คือ “บ้านกานี” ฝั่งตะวันตกกรุงศรีอยุธยา

ผู้เขียนเคยสงสัยมานานแล้วว่า “บ้านกานี” ที่พม่าระบุไว้ นั่นคือที่ใด? โดยสันนิษฐานเอาไว้ว่าน่าจะเป็นหมู่บ้านในแถบเกาะมหาพราหมณ์ ซึ่งเป็นพื้นที่ถัดจากตำบลสีฎก อยู่ก่อนถึง

เส้นทางคมนาคมจุดสำคัญที่สามารถปิดกั้นมิให้อยุธยาได้ติดต่อหัวเมืองฝั่งตะวันตกที่อาจยกเข้ามาช่วยเหลือได้

แต่ในพงศาวดารพม่ากลับให้ข้อมูลว่า มังมหานรธาไม่ได้คิดที่จะใช้ตำบลสีฎกเป็นที่ตั้งมั่น กองทัพพม่าใช้เวลาหลังการพิชิตค่ายตำบลสีฎก ด้วยการเก็บรวบรวมศาสตราวุธ ช้างม้า

ตัวพระนครศรีอยุธยา

คุณสุรเจตน์ เมืองอัมพร นักสำรวจวัดร้างในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ได้เคยบอกกับผู้เขียนไว้ครั้งหนึ่งว่า บ้านกานี แท้จริงแล้วคือพื้นที่ของ “ตำบลบางชะนี” ในอำเภอบางบาล พังจากสำเนียงชื่อแล้วก็ดูเป็นไปได้ว่า “บางชะนี” ในภาษาไทยอาจจะเพี้ยนเป็น “กานี”

ดังนั้น เมื่อต้องการความกระจ่างในเรื่องนี้ ผู้เขียนจึงเดินทางไปสำรวจพื้นที่ ณ ตำบลบางชะนีด้วยตัวเอง เพื่อคลี่คลายเรื่องราวถึงความเป็นไปได้ว่าตำบลบางชะนี จะมีความใกล้เคียงกับบ้านกานนี ที่พงสาวดารพม่าระบุไว้น้อยเพียงใด

เมื่อเปิดแผนที่จาก Google Maps จะเห็นเส้นทางจากวัดสีฎกไปยังตำบลบางชะนีในสมัยกรุงศรีอยุธยา สามารถใช้เส้นทางจากคลองบางบาลเดินทัพขึ้นไป จากตำแหน่งที่ตั้งของตำบลบางชะนี อยู่ในทิศตะวันตกเฉียงเหนือจากเกาะเมืองอยุธยาขึ้นไป ซึ่งเป็นจุดสิ้นสุดของคลองบางบาลที่ไปบรรจบกับแม่น้ำเจ้าพระยา

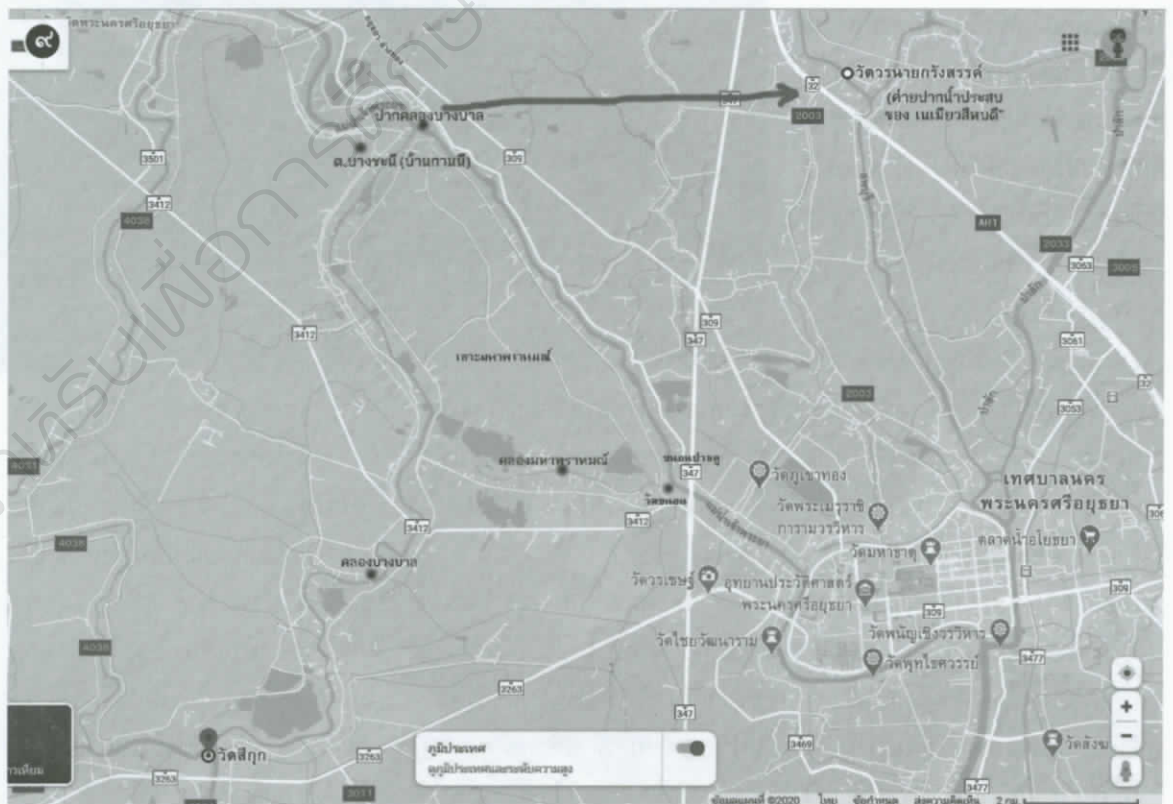
หาก “บ้านกานนี” คือที่เดียวกับ “บ้านบางชะนี” จริง จึงเป็นที่น่าสงสัยว่าแผนที่จะเดินทัพมุ่งตรงไปประชิดเกาะ

เมืองอยุธยาฝั่งตะวันตก หรืออาจหยุดพักที่เกาะมหาพรหมณ์ตามข้อสันนิษฐานเดิมของผู้เขียน แต่ทำไมมังมหานรธาจึงเดินทัพขึ้นไปทางเหนือและอยู่ไกลจากเกาะเมืองอยุธยาเสียขนาดนั้น จนเมื่อได้อ่านพงสาวดารพม่าต่อไป ก็ได้พบคำตอบว่า มังมหานรธา ยกทัพไปตั้งที่บ้านกานนี เพื่อรอฟังข่าวจากกองทัพฝ่ายเหนือของเนเมียวสีหบดีนั่นเอง^๙

ตลอดเวลาที่ทัพของมังมหานรธาพักพลอยู่ ณ บ้านกานนี ไม่ปรากฏว่ามี

^๙ แผนที่เส้นทางคลองบางบาลจากวัดสีฎกถึงปากคลองบางบาลที่บ้านบางชะนี และตำแหน่งสถานที่สำคัญที่เกี่ยวข้องคือ เกาะเมืองอยุธยา วัดกุเวง และบริเวณปากน้ำประสบ ๑๐ เจดีย์วัดกุเวงทอง ที่พม่าเรียกว่า “พระบรมธาตุที่พระเจ้าช้างเผือกกรุงหงสาวดีสร้างไว้” ที่มีคือค่ายบัญชาการใหญ่ช่วงก่อนนำหลากของมังมหานรธา

กองทัพของอยุธยาออกมาตีแม้แต่ครั้งเดียว และเป็นไปได้ว่า มังมหานรธาก็คงไม่กล้าที่จะนำทัพมาตั้งอยู่ใกล้พระนครมากเกินไป หากยังไม่ทราบข่าวคราวจากกองทัพฝ่ายเหนือที่เนเมียวสีหบดีคุมมา เพราะถ้าขึ้นไปตั้งอยู่ใกล้พระนคร ทัพของมังมหานรธาอาจต้องต่อสู้กับกองทัพของอยุธยาอย่างโดดเดี่ยว และไม่สามารถมั่นใจได้เลยว่าจะต้านทานกำลังของอยุธยาที่ยังมีอยู่เป็นจำนวนมากได้นานเท่าใด อีกทั้งอาจเป็นแผนการที่พม่าได้วางไว้ก่อนแล้วว่า ทัพเหนือ-ใต้ ทั้ง ๒ ทัพ ต้องลงมาบรรจบพร้อมกันเสียก่อน ถึงจะลงไปกระทำการประชิดกรุงศรีอยุธยาอย่างพร้อมเพรียงกัน ดังจะเห็นได้ในกาลต่อมว่า เมื่อกองทัพของเนเมียวสีหบดียกมาตั้งที่ปากน้ำประสบ มังมหานรธาก็ได้ทราบข่าว จากนั้นจึง

ได้เคลื่อนพลเข้ามาประชิดกรุงศรีอยุธยา
ในลำดับถัดไป

ภูมิศาสตร์บ้านกานนี-บางชะนี

ตำบลบางชะนี ตั้งอยู่ทางทิศ
ตะวันตกเฉียงเหนือของตัวเมืองอยุธยา
อยู่ห่างออกไปราว ๒๐ กิโลเมตร จุด
สำคัญของตำบลบางชะนีอยู่ตรงปาก
คลองบางบาลที่ใหญ่สู่มแม่น้ำเจ้าพระยา
เป็นที่น่าสังเกตว่าค่ายใหญ่ของพม่า
ในปฏิบัติการขั้นต้นนั้น มักจะตั้งทัพ
ตรงจุดที่เป็นปากแม่น้ำ เพื่อควบคุม
เส้นทางคมนาคม

ตรงบริเวณปากคลองบางบาล
ปรากฏวัดเก่าแก่ที่ชื่อว่า “**วัดปราสาท
ทอง**” ตั้งอยู่ที่บ้านบางชะนี ตำบล

ไทรน้อย ในเขตอำเภอบางบาล วัดนี้
ได้รับการบูรณะขึ้นใหม่ แต่ยังคงปรากฏ
อาคารพระอุโบสถเก่าแก่ศิลปะอยุธยา
ตอนปลาย กับซากฐานเจดีย์ ตั้งอยู่ริม
คลองบางบาลฝั่งทิศตะวันออก ภายใน
มีซากพระพุทธรูปหินทรายเก่าแก่อยู่
จำนวนหนึ่ง ทั้งยังทราบข้อมูลจากคน
เก่าแก่บริเวณวัดว่า วัดแห่งนี้มีชื่อเรียก
อีกอย่างหนึ่งว่า “**วัดเจดีย์หัก**” ตาม
สภาพของฐานเจดีย์ที่ตั้งอยู่ใกล้ๆ กับ
พระอุโบสถเท่านั้นเอง

ด้วยตำแหน่งที่เป็นปากคลอง
บางบาล และมีวัดเก่าตั้งอยู่ ที่นี่จึงเป็น
อีกหนึ่งชุมชนริมเส้นทางน้ำที่สำคัญ
อีกแห่งหนึ่งในปริมณฑลของกรุงศรี
อยุธยา

อีกเหตุผลหนึ่งที่สอดคล้องกับ
ความเป็นไปได้ว่าตำบลบางชะนีเคย
เป็นที่ตั้งของบ้านกานนีในพงศาวดาร
พม่าก็คือ เมื่อเปิดแผนที่ดาวเทียมผ่าน
Google Maps จากปากคลองบางบาล
ข้ามแม่น้ำเจ้าพระยามาอีกฝั่งหนึ่งจะ
เป็นทุ่งกว้าง หากเดินทางลัดทุ่งนี้ไป
ทางทิศตะวันออก ตรงไปจะถึงตำบล
ปากน้ำประสบ อันเป็นที่ตั้งค่ายใหญ่
ของเนเมียวสีหบดี ในระยะทางราว
๑๐ กิโลเมตรเศษๆ ซึ่งเป็นเส้นทาง
ที่ม้าเร็วสามารถวิ่งส่งข่าวถึงกันได้ด้วย
สะดวก

นี่จึงเป็นเหตุผลที่มั่งมหานรรธา
เลือกมาพักทัพรอฟังข่าวอยู่ที่นี้ จน
กระทั่งทราบข่าวว่าเนเมียวสีหบดี มาตั้ง

ค่ายมั่นที่ปากน้ำประสบแล้ว จึงได้ฤกษ์เคลื่อนทัพเข้าประชิดกรุงศรีอยุธยาทันที

วัดภูเขาทอง ค่ายใหญ่แห่งที่ ๒ ของมังมหานรธา

พงศาวดารพม่าระบุต่อไปว่า เมื่อมังมหานรธาทราบข่าวว่าเนเมียวสีหบดีแม่ทัพฝ่ายเหนือ ยกมาตั้งค่ายอยู่ที่ตำบลปากน้ำประสบ ฝั่งทิศอีสานของกรุงศรีอยุธยาแล้ว จึงจัดพลทหารทั้งปวงยกจากบ้านกานนี มาถึงสถานที่ที่พงศาวดารพม่าเรียกชื่อว่า “พระบรมธาตุที่พระเจ้าช้างเผือกกรุงหงษาวดีสร้างไว้” ก็ตั้งค่ายลงที่หลังพระบรมธาตุนั้น พระบรมธาตุนีห่างจากกรุงศรีอยุธยาไปประมาณ ๕๐๐ เส้นเศษ^{๑๑}

พระบรมธาตุที่พระเจ้าช้างเผือกกรุงหงษาวดีสร้างไว้ก็คือ “วัดภูเขาทอง” ดังนั้น การเคลื่อนทัพจากบ้านกานนี หรือตำบลบางชะนีในปัจจุบันนั้น คือการใช้เส้นทางแม่น้ำเจ้าพระยาเคลื่อนทัพลงมา

ย้อนกลับไปดูข้อความในพระราชพงศาวดารกรุงศรีอยุธยา ก่อนที่ทัพพม่า

จะยกมาประชิดพระนคร อยุธยาได้ส่งกองทัพเมืองพิษณุโลกมาตั้งค่ายใกล้วัดภูเขาทอง แต่ต่อมา เจ้าพระยาพิษณุโลกมาทราบข่าวดลานั้นไปปลงศพมารดาที่เมืองพิษณุโลก และให้หลวงโกษาหลวงเทพเสนา อยู่คุมกองทัพแทนตน

ระหว่างที่เจ้าพระยาพิษณุโลกทูลลากลับไปยังพิษณุโลก หลวงโกษาได้ช่วย “เจ้าฟ้าจืด” (เชื้อพระวงศ์ในสมเด็จพระเพทราชา) หลีกจากการต้องโทษในกรุงศรีอยุธยา และพาไพร่พลบ่าวไพร่ของตนหนีขึ้นไปชิงเมืองพิษณุโลกจากเจ้าเมืองคนเก่า^{๑๒} ค่ายที่วัดภูเขาทองจึงอาจไม่เหลือกองทัพตั้งอยู่ ทำให้ไม่ปรากฏบทบาทของทหารอยุธยาที่ค่ายแห่งนี้แต่อย่างใด ดังนั้น มังมหานรธาจึงสามารถยกทัพจากบ้านกานนีมาตั้งค่ายมั่นที่วัดภูเขาทองอย่างไรการ

๑๑ ปากคลองมหาพราหมณ์แยกจากแม่น้ำเจ้าพระยาในปัจจุบัน ติดกับพื้นที่ส่วนบุคคลริมวัดชนอน ใกล้กับบริเวณด่านชนอนปากคูในสมัยกรุงศรีอยุธยา

๑๒ แผนที่แสดงตำแหน่งเกาะมหาพราหมณ์และเส้นทางคลองบางบาลจากวัดสี่กุกไปออกแม่น้ำเจ้าพระยาที่บ้านบางชะนี (เขียนโดย พเยาว์ เข็มนาค)

ต่อต้านใดๆ จากทางกรุง

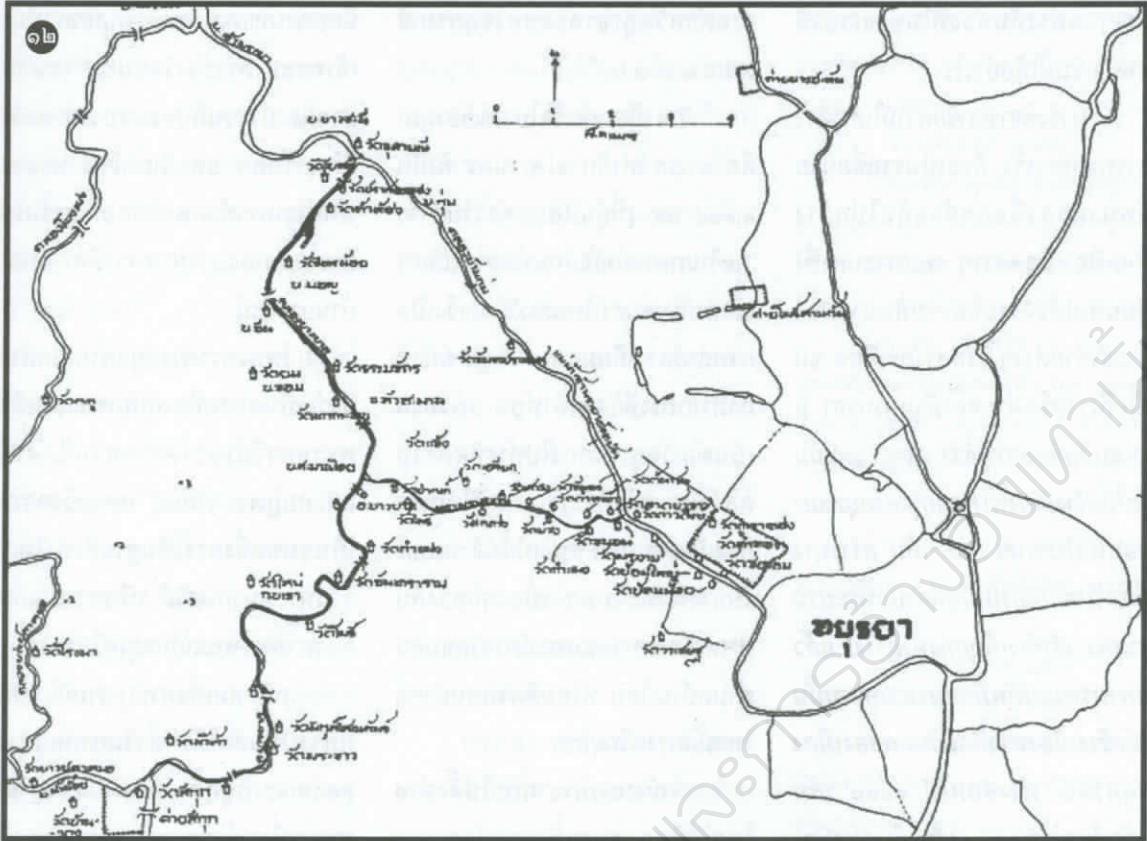
เมื่อตั้งค่ายมั่น ณ วัดภูเขาทองแล้ว มังมหานรธาก็ได้บัญชาการศึกอย่างเต็มกำลัง พงศาวดารพม่ากล่าวถึงทัพอยุธยาว่าโดยแม่ทัพที่ชื่อ “พระสรรพอมาศย์” กับพระยาตาก (น่าจะ เป็นพระยาตากสิน) ออกมาตีค่ายที่วัดภูเขาทอง

ในขั้นแรก ทัพอยุธยานุกตะลุยไล่ฆ่าฟันทหารพม่าจนแตกกระส่ำไม่เป็นกระบวน สามารถเข้าเมือง “สพานบุง” (เจ้าเมืองสุพรรณ...?) แม่ทัพคนไทยที่สวามิภักดิ์ต่อพม่าตายบนคอช้าง ในขณะที่อยุธยากำลังรุกไล่อยู่นั้น มังมหานรธาก็ได้จัดกำลังออกมาช่วยกระหนาบ จนสามารถแก้ไขสถานการณ์ให้พม่ากลับมามีชัยเหนืออยุธยาได้^{๑๓}

ทั้งนี้ ก่อนจะถึงฤดูน้ำหลาก แทนที่พม่าจะเป็นฝ่ายถอนกำลังหนีน้ำ แต่เป็นมังมหานรธานี่เองที่ยืนยันว่าแม้จะถึงฤดูน้ำท่วมรอบพระนคร ก็จะไม่ถอยทัพอย่างเด็ดขาด จะอยู่ล้อมต่อไปจนกว่าจะได้กรุงศรีอยุธยาไว้ในกำมือ

ระหว่างฤดูน้ำหลาก ในพงศาวดารพม่าได้ระบุว่า มังมหานรธาจัดพลทหารเอาช้างม้ารีพลยกไปไว้ที่ดอนแลที่หญ้างาม^{๑๔} นายทัพนายกองคนอื่นๆ กระจายทัพออกไปยึดโคกวัดต่างๆ บนที่ดอนแถบทุ่งประเซต ทุ่งปากกราน ถมพื้นดินขึ้นสูง ก่อกำแพงสร้างเมืองเป็นค่ายเพื่อหนีน้ำ

การกระจายกำลังตั้งค่ายบนที่ดอนฝั่งตะวันตกของพระนครช่วน้ำหลากนี้ อาจครอบคลุมพื้นที่กว้างไปจนถึงแถบตำบลสี่กุก ซึ่งสมัยนั้นมีภูมิประเทศเป็นที่ดอน ทั้งยังเป็นค่าย

เดิมของอยุธยาที่ทัพพม่ายึดได้ และ น้ำอาจหลากมาไม่ถึง ทั้งยังมีทุ่งหญ้า ตามโคกมากพอสำหรับบำรุงช้างม้า ในกองทัพ

บางที การย้อนกลับมาใช้ ประโยชน์จากค่ายตำบลสิฎุกอีกครั่ง ในช่วงน้ำหลาก ทำให้ค่ายนี้อาจมีความ สำคัญในฐานะแหล่งพักพลช้างพลม้า ขนาดใหญ่ จนกลายเป็นเรื่องราวที่เข้าไป อยู่ในความทรงจำของคนอยุธยา ที่อาจเข้าใจว่ามังมหานรธาแม่ทัพใหญ่ ยังคงใช้ที่นี่เป็นฐานบัญชาการศึกช่วง น้ำหลากนั่นเอง

ค่ายบัญชาการสุดท้าย ของมังมหานรธา

เมื่อพม่าไม่ถอยหนีน้ำ การศึก จึงดำเนินต่อไปตลอด จนกระทั่งเมื่อ

น้ำลด ยุทธศาสตร์การตั้งค่ายของฝ่าย พม่าก็เกิดความเปลี่ยนแปลง พงศาว ดารพม่าได้ระบุนว่า ฝ่ายอยุธยาได้ออก มาสร้างป้อมอิฐรอบพระนครจำนวน ๕๐ ป้อมเพื่อตั้งรับมิให้พม่าเข้ามา ประชิดริมแม่น้ำรอบเกาะเมืองได้โดย ง่าย ส่วนฝ่ายพม่า มังมหานรธาเกิด ไอเดียขึ้นว่าจะต้องสร้างเมืองใหม่ขนาด ใหญ่และแข็งแรง เพื่อปิดล้อมพระนคร และเมื่อสร้างเมืองสำเร็จแล้วก็จะชุด อุโมงค์เข้าไปในกรุงศรีอยุธยา

ไอเดียอันบรรเจิดของมังมหา นรธาเป็นที่เห็นชอบของเนเมียวสีหบดี รวมทั้งบรรดาแม่ทัพนายกองล้วนทั่ว ทุกคน จากนั้นแม่ทัพใหญ่ทั้งสอง จึงบัญชาให้แม่ทัพนายกองแยกย้าย กันออกไปสร้างเมืองใหม่ พงศาวดาร พม่าได้บรรยายเหตุการณ์การสร้าง

เมืองทั้งทัพฝ่ายเหนือของเนเมียว สีหบดี ที่รับสัมปทานตั้งแต่ทิศเหนือ วกไปทางตะวันออกของพระนคร และ ทัพฝ่ายใต้ของมังมหานรธา รับผิดชอบ พื้นที่ฝั่งตะวันตก โอบล้อมลงไปถึง ทิศใต้ของพระนคร

การสร้างเมืองใหม่เพื่อปิดล้อม อยุธยาอย่างหนาแน่นในครั้งนี้ ฐาน บัญชาการใหญ่ของมังมหานรธาได้ ย้ายออกไปจากค่ายวัดกุแหงทอง ซึ่ง จุดนี้อาจเป็นสิ่งที่ผู้บันทึกพงศาวดาร ฝั่งอยุธยาเข้าใจว่ามังมหานรธากลับไป ตั้งฐานอยู่ที่สิฎุกได้ด้วยเช่นกัน

แต่ด้วยข้อสงสัยที่เกิดขึ้นว่า สิฎุกนั้นอยู่ห่างจากตัวพระนครถึง ๑๒ กิโลเมตร แล้วมังมหานรธาจะสามารถ ถ่ายทอดคำสั่งไปยังค่ายเมืองต่างๆ ที่แยกกันไปปิดล้อมพระนครตามจุด

ต่างๆ อย่างทันท่วงทีในช่วงเวลาที่สำคัญเช่นนี้ได้อย่างไร

เราจึงพิจารณาข้อความในพงศาวดารพม่าอีกครั้ง ก็จะเห็นรายชื่อนายทัพนายกองที่แยกย้ายกันไปสร้างค่ายเมืองยังจุดต่างๆ รอบพระนครซึ่งผู้บันทึกได้จดรายชื่อนายทัพนายกองประจำค่ายต่างๆ ไว้อย่างละเอียด จนเมื่อถึงรายชื่อค่ายของมังมหานรธา ก็将与ข้อความที่ว่า “**จตุกามณีนัน** จัดให้สร้างเมืองห่างจากกรุงศรีอยุธยาออกไปประมาณ ๕๐๐ เส้น สร้างทางทิศตะวันตกเฉียงเหนือที่ตำบลพระบรมธาตุพระเจ้าช้างเผือกหงษาสร้าง...แล้ว**มหานรธาแม่ทัพที่ยกมาทางทวายนั้น ได้สร้างเมืองทางทิศตะวันตกของเมืองจตุกามณี** ห่างออกไป ๑๐๐๐ เส้น กว้างใหญ่รอบ ๕๐๐ เส้น กำแพงเมืองสูง ๙ ศอก ได้สร้างเมืองรอบพระนครทั้ง ๔ ด้าน สร้างด้วยอิฐทั้งสิ้น ๒๗ เมืองๆ นี้ได้ก่อสร้างป้อมคูประตูหอรบไว้ทั้งสิ้น ดูเทวดาลงมานฤมิตร...”^{๑๓}

ดังนั้น ค่ายบัญชาการใหญ่ของมังมหานรธาจึงย้ายออกจากค่ายเดิมที่วัดกุเขาทองไปทางตะวันตกราว ๑,๐๐๐ เส้น ถ้ากระยะนี้ไปทางตะวันตก ก็อาจเป็นไปได้ที่จะไปลงตำแหน่งตำบลสี่กุกดังที่พงศาวดารไทยเข้าใจ แต่มีหลักฐานอีกชิ้นหนึ่ง คือวรรณกรรมที่ชื่อ “โยเดียพ่าย” ที่บันทึกโดย “เลตเว นารธา” นายทหารในกองทัพมังมหานรธา นับว่าเป็นหลักฐานร่วมสมัยที่ผู้แต่งได้ร่วมมากองทัพที่ล้อมกรุงฯ ขณะนั้น เลตเว นารธาได้บันทึกไว้ว่า ทัพมังมหานรธาอยู่ห่างจากอยุธยาไปทางตะวันตกห่างออกไป

จากค่ายวัดกุเขาทองของจตุกามณีนัน ระยะ ๑,๐๐๐ tar^{๑๔}

Tar เป็นมาตรวัดโบราณของพม่าคือ ๑ tar เท่ากับ ๓.๕ เมตร ดังนั้น ๑,๐๐๐ tar (ที่ผู้แปลถอดความคำว่า Tar ในภาษาพม่าเป็นภาษาไทยว่า “เส้น”) จะเท่ากับ ๓.๕ กิโลเมตร^{๑๕} เราจึงเปิดภาพถ่ายดาวเทียมจาก Google Maps ลงตำแหน่งที่วัดกุเขาทอง แล้วลากเส้นจากวัดกุเขาทองไปทางทิศตะวันตก กระยะให้ได้ราว ๓.๕ กิโลเมตร ก็จะเป็นเส้นทางที่ข้ามแม่น้ำเจ้าพระยาไปทางฝั่งตะวันตก เยื้องๆ ตรงกับปากคลองมหาพราหมณ์ตรงวัดখনอน ตำบลบ้านป้อม หรืออดีตখনอนปากคู ในสมัยกรุงศรีอยุธยา

ถ้ามังมหานรธากลับไปตั้งค่ายใหญ่ที่สี่กุก พงศาวดารพม่าควรจะระบุชื่อตำแหน่งอย่างชัดเจนเพราะพม่าก็เคยเข้ายึดค่ายอยุธยาที่สี่กุกแล้ว ย่อมรู้จักที่แห่งนี้เป็นอย่างดีและควรระบุชื่อไว้ในพงศาวดาร แต่การตั้งค่ายใหม่คราวนี้กลับมิได้ระบุชื่อตำบลบอกแค่เพียงระยะห่างจากค่ายที่วัดกุเขาทองเท่านั้น

ดังนั้น ค่ายบัญชาการใหญ่ที่แปลงเป็นค่ายเมืองของมังมหานรธาหาใช่ที่สี่กุก แต่เป็นที่ “**เกาะมหาพราหมณ์**” นั่นเอง

ความสำคัญของเกาะมหาพราหมณ์

เกาะมหาพราหมณ์ เป็นย่านสำคัญแห่งหนึ่งในกรุงศรีอยุธยา ตั้งอยู่ทางทิศตะวันตกเฉียงเหนือนอกพระนคร มีลักษณะเป็นเกาะเนื่องจาก

มีคลองมหาพราหมณ์ ไหลจากแม่น้ำเจ้าพระยาตรงข้ามวัดখনอน (খনอนปากคู) บรรจบกับคลองบางบาลทางทิศตะวันตก และมีแม่น้ำเจ้าพระยาเป็นปราการด้านตะวันออกกว้างขึ้นไปบรรจบคลองบางบาลทางทิศเหนือที่บ้านบางชะนี

ในพงศาวดารอยุธยาเคยกล่าวถึงว่าเป็นสถานที่หลบภัยของสมเด็จพระมหาจักรพรรดิจากพวกปัตตานี และกบฏพระศรีศิลป์ แสดงถึงความ เป็นชุมชนซึ่งอาจเป็นฐานกำลังใหญ่ของพระมหากษัตริย์ หรืออาจเป็นที่มั่นของพวกพราหมณ์ในกรุงศรีอยุธยา

สมัยสมเด็จพระนารายณ์ บาดหลวงฝรั่งเศสได้มาตั้งวิทยาลัยกลางของคณะเยซูอิต เพื่อเผยแพร่คริสต์ศาสนาที่เกาะมหาพราหมณ์ และถูกเผาจนวอดวาย^{๑๖} ในคราวที่ทัพพม่าของพระเจ้าอลองพญาถอยออกจากกรุงศรีอยุธยาคราวมาล้อมกรุงฯ หนแรก พ.ศ. ๒๓๐๒

ด้วยชัยภูมิที่เป็นเกาะใหญ่ มีวัดหลายแห่งเรียงรายอันเป็นที่ตั้งของชุมชนที่กองทัพสามารถใช้ประโยชน์ได้ ทั้งยังตั้งอยู่ตรงจุดบรรจบของแม่น้ำ จึงเหมาะที่จะเป็นทำเลทองในการตั้งฐานบัญชาการของแม่ทัพใหญ่อย่างมังมหานรธา ซึ่งสามารถถ่ายทอดคำสั่งไปยังค่ายต่างๆ แถบฝั่งตะวันตกตั้งแต่ตำบลบ้านป้อม (ค่ายวัดการ้อง) เรื่อยลงมาถึงทุ่งประเชด-ทุ่งปากกราน (ค่ายวัดวรเชษฐ วัดลวดช่อง วัดเต่า วัดสุเรนทร์ วัดพลับพลาไชย วัดกระซ่าย) ตลอดจนถึงค่ายแถบทิศใต้ (ค่ายวัดแดง) ของพระนคร

สอดคล้องกับจดหมายเหตุหลวงฝรั่งเศสที่เล่าเรื่องการต่อสู้ของกองอาสาคริสตังที่ค่ายบางปลาเห็ด (บริเวณโบสถ์เซนต์โยเซฟ) ว่า “...พวกพม่าได้ยกทัพมาตั้งอยู่ข้าง ‘บ้านมหาพราหมณ์’ และได้ยักจกค่ายมหาพราหมณ์ออกโจมตีไทยอยู่เสมอๆ...”

ดังนั้น ค่ายบ้านมหาพราหมณ์ในจดหมายเหตุบาทหลวงฝรั่งเศสจะเป็นค่ายของใครไปไม่ได้ นอกจาก “มังมหานรธา” แม่ทัพใหญ่ผู้ควบคุมค่ายย่อยทั้งหลายที่โอบล้อมฝั่งตะวันตก-ใต้พระนครนั่นเอง

ต่อมาไม่นาน อูร์ยุยาก็ถึงคราวคับขัน จึงส่งขุนนางสำคัญเป็นทูตออกมาเจรจาขอสงบศึกกับมังมหานรธา สถานที่ใช้เจรจาดังนี้คงเป็นค่ายใหญ่ที่เกาะมหาพราหมณ์ แต่ในพงศาวดารกรุงศรีอยุธยาฉบับระบุว่าทูตไปเจรจากับเนเมียวสีหบดีที่ค่ายโพธิ์สามต้น ซึ่งเป็นช่วงหลังจากที่มังมหานรธาสิ้นชีพไปแล้ว

ถ้าจะให้น้ำหนักความมีเหตุผลของเหตุการณ์จากพงศาวดารฝ่ายไทยที่บันทึกเหตุการณ์ไว้ค่อนข้างรวบรัด สับสน กับพงศาวดารฝ่ายพม่าที่จดเรื่องราวได้เป็นขั้นตอนมากกว่า น้ำหนักความน่าเชื่อถือจึงอยู่ที่บันทึกของฝ่ายพม่าว่าทูตอยุธยาจะมาเจรจากับมังมหานรธา หากใช้เนเมียวสีหบดี

จุดจบของมังมหานรธา

พงศาวดารพม่าเล่าอย่างละเอียดว่า การเจรจาดังนี้ไม่ประสบผลสำเร็จ เพราะมังมหานรธายังยืนกรานที่จะตีกรุงศรีอยุธยาให้แตกตามพระราชประสงค์

ของพระเจ้ากรุงอังวะให้ได้ หลังจากทูตอยุธยากลับไปได้สัก ๕ วัน มังมหานรธาก็ได้ป่วยเป็นไข้หนักและถึงแก่อนิจกรรมภายในค่าย ปิดฉากชีวิตแม่ทัพผู้ยิ่งใหญ่ ที่มิได้เห็นวาระสุดท้ายของกรุงศรีอยุธยาด้วยตาของตนเอง

เนเมียวสีหบดี แม่ทัพฝ่ายเหนือจึงรับอาณัติหรือวาทกะทั้งทัพฝ่ายเหนือฝ่ายใต้มาอยู่ในบังคับบัญชาแต่เพียงผู้เดียว เขาได้แจ้งการตายของมังมหานรธาไปยังพระเจ้ามังระ พระองค์จึงได้มีท้องตราให้ทำเมรุตามธรรมเนียมเสนาบดี เมื่อท้องตรากลับมาถึงเนเมียวสีหบดีแล้ว เขาก็ได้ทำเมรุตามพระบรมราชโองการทุกประการ^{๑๔}

หากสถานที่ปลงศพมังมหานรธาจัดขึ้นที่ค่ายบัญชาการสุดท้ายของเขาจริงดังที่พงศาวดารอยุธยาบันทึกไว้ สถานที่นั้นจึงควรเป็นค่ายที่เกาะมหาพราหมณ์ หากใช้ค่ายที่วัดสิริก ดังที่เคยเชื่อกันมา...!!

เชิงอรรถ

^๑ น. ณ ปากน้ำ. หัวเดือนกลางซากอิฐปูนที่อยุธยา. พิมพ์ครั้งที่ ๔. (สำนักพิมพ์เมืองโบราณ, ๒๕๕๘), น. ๒๖๗.

^๒ พระราชพงศาวดารกรุงศรีอยุธยา ฉบับพันจันทนุมาศ (เจิม). (สำนักพิมพ์ศรีปัญญา, ๒๕๕๓), น. ๓๗๘.

^๓ พระราชพงศาวดาร ฉบับสมเด็จฯ พระพนรัตน์ วัดพระเชตุพน ตรวจสอบชำระจากเอกสารตัวเขียน, มูลนิธิ “ทุนพระพุทธยอดฟ้า” ในพระบรมราชูปถัมภ์ จัดพิมพ์โดยเสด็จพระราชกุศลในการพระราชทานเพลิงศพ พระธรรมปัญญาบดี ณ เมรุหลวง

หน้าพลับพลาอิศริยาภรณ์ วัดเทพศิรินทราวาส วันอาทิตย์ที่ ๑๐ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๕๘, (๒๕๕๘), น. ๓๔๖.

^๔ เรื่องเดียวกัน, น. ๓๕๐.

^๕ “คำให้การขุนหลวงวัดประดู่ทรงธรรม เอกสารจากหอหลวง,” ใน ประชุมคำให้การกรุงศรีอยุธยา รวม ๓ เรื่อง. พิมพ์ครั้งที่ ๒. (สำนักพิมพ์แสงดาว, ๒๕๖๑), น. ๔๐๕.

^๖ สุเนตร ชุตินธรานนท์. สงครามคราวเสียกรุงศรีอยุธยาครั้งที่ ๒ พ.ศ. ๒๓๑๐: ศึกษาจากพงศาวดารพม่าฉบับราชวงศ์คองบอง. พิมพ์ครั้งที่ ๗. (สำนักพิมพ์สยาม, ๒๕๕๔), น. ๖๒-๖๓.

^๗ นายต่อ แปล. มหาราชวงศ์พงศาวดารพม่า. (สำนักพิมพ์มติชน, ๒๕๕๕), น. ๒๒๗-๒๒๘.

^๘ เรื่องเดียวกัน, น. ๒๒๘.

^๙ เรื่องเดียวกัน, น. ๒๓๕.

^{๑๐} พระราชพงศาวดาร ฉบับสมเด็จฯ พระพนรัตน์ วัดพระเชตุพน ตรวจสอบชำระจากเอกสารตัวเขียน, น. ๓๔๔.

^{๑๑} นายต่อ แปล. มหาราชวงศ์พงศาวดารพม่า. น. ๒๓๙.

^{๑๒} เรื่องเดียวกัน, น. ๒๔๓.

^{๑๓} เรื่องเดียวกัน, น. ๒๕๒.

^{๑๔} Yodayar Naing Mawgun by Letwe Nawrahta: A Contemporary Myanmar Record, Long Lost, of How Ayutthaya Was Conquered, Translated by Soe Thuzar Myint, *Journal of the Siam Society*, Vol. 99, 2011, pp. 14-15.

^{๑๕} สุเจน กรรพฤทธิ์. ๒๓๑๐ อยุธยากรุงศรี. (สำนักพิมพ์สารคดี, ๒๕๖๐), น. ๘๕.

^{๑๖} ประชุมพงศาวดารภาคที่ ๓๙ เรื่องจดหมายเหตุของคณะบาทหลวงฝรั่งเศสซึ่งเข้ามาตั้งกรุงศรีอยุธยาตอนแผ่นดินพระเจ้าเอกทัศ กับ ครั้งกรุงธนบุรีแลกรุงรัตนโกสินทรตอนต้น ภาคที่ ๖, พิมพ์ในการบำเพ็ญกุศล อายุครบ ๕๐ ปี ของ มหาอำมาตย์โทหม่อมเจ้าอรรถศิริ ปี พ.ศ. ๒๔๗๐, น. ๑๕.

^{๑๗} เรื่องเดียวกัน, น. ๔๗-๔๘.

^{๑๘} นายต่อ แปล. มหาราชวงศ์พงศาวดารพม่า. น. ๒๕๘-๒๕๙.

มุมมองของสวนสวย "สวรรค์บนดิน" ภาพรางวัลชนะเลิศจากการประกวดภาพถ่าย "สวนนงนุช ๑ ใน ๑๐ สวนสวยที่สุดในโลก"

มีอะไรในสวนนงนุช พัทยา
๑ ใน ๑๐ สวนสวยที่สุดในโลก

พานิชย์ ยศปัญญา

ถ่ายโดย คุณชนินทร์ เขียววิวัฒน์กุล (ภาพจากเพจ สวนนงนุช พัทยา Nongnooch Garden Pattaya)

ไม่ต้องเสียเวลาแนะนำว่า สวน
นงนุช พัทยา ตั้งอยู่ที่ไหน เพราะเป็น
ที่รู้จักกันดีทั้งคนไทยและต่างชาติ

สวนนงนุช พัทยา ก่อตั้งโดย คุณ
นงนุช ตันสัจจา สวนต่อจนเป็น ๑ ใน
๑๐ สวนสวยที่สุดในโลกโดย คุณ
กัมพล ตันสัจจา หรือที่รู้จักกันดีใน
นามคุณโต้ง

ธุรกิจของครอบครัวตันสัจจา สมัย
ก่อนเฟื่องฟูมาก คือธุรกิจภาพยนตร์
โดยมีโรงภาพยนตร์ในเครือที่รู้จักกัน
ดี อาทิ เฉลิมไทย สยาม ลิโด อินทรา
สกาลา รวมทั้งภัตตาคารหรืออีกหลาย
แห่ง

หลังจากจบ ป.๔ ครอบครัวส่ง
คุณโต้งไปเรียนที่ฮ่องกง โดยหวังให้
เรียนรู้ภาษาจีนกวางตุ้ง สุดท้ายไปจบ

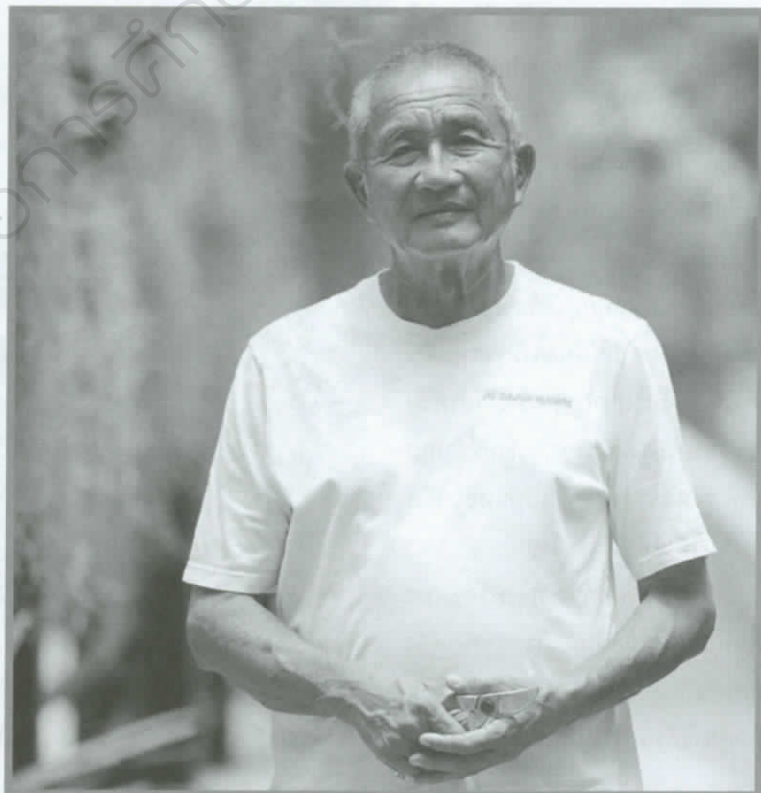
(ซ้าย) กระบองเพชร

(ล่าง) คุณกัมพล ตันสัจจา

ปริญญาทางด้านไฟฟ้าจากสหรัฐอเมริกา
เมื่อจบมาก็ช่วยครอบครัว สร้างภาพ
ยนตร์

เมื่อ ๔๐ ปีที่แล้ว คุณแม่ของคุณ
โต้ง คือคุณนงนุช ได้ซื้อที่ทำสวน ที่
พัทยา โดยลงมือปลูกมะม่วง มะพร้าว
ต่อมาคุณนงนุชได้ไปเที่ยวสิงคโปร์และ
อินโดนีเซีย คุณนงนุชไปเห็นสวนพฤกษ
ศาสตร์ของสองประเทศ เมื่อกลับมา
จึงลงมือทำ จากนั้นจึงให้คุณโต้งซึ่ง
เป็น ๑ ใน ๓ ของบุตรในครอบครัว ไป
สืบทอดงานที่ทำ

“คุณแม่อยากให้คนมาเที่ยว
ทะเลพัทยา แล้วมาดูไร่ไทย มาดูการ
แสดงช้างที่สวนนงนุช ใหม่ๆ ไม่ค่อย
มีใครรู้จัก ทำมาได้ ๕ ปี จึงเรียกผมให้
มาช่วย ผมทำหน้าที่ของผมอยู่ดีๆ ผมไม่
เห็นด้วย เพราะว่า สวนพฤกษศาสตร์
ต้องหน่วยงานของรัฐ หรือองค์กรที่

มีเงินมากๆ เท่านั้นที่ทำได้ ผมไม่เห็นด้วยแต่ปฏิเสธไม่ได้ เราถูกเลี้ยงให้เชื่อฟังตั้งแต่เด็กๆ ถูกตีมาเป็นเรื่องธรรมดา ผมไม่รู้เรื่องสวน ไม่รู้ว่าสวนคืออะไร เพียงแต่ต้องการทำให้ดีขึ้น ทำไปทำมา นี่ ๓๕ ปีแล้ว” คุณโต้งเล่า

เริ่มจากไม่รู้ว่าจะสวนคืออะไร คุณโต้งเริ่มเก็บต้นไม้จากทั้งในและต่างประเทศ จนมีมากทั้งชนิดและปริมาณ จากนั้นมีการแยกแยะจัดวาง

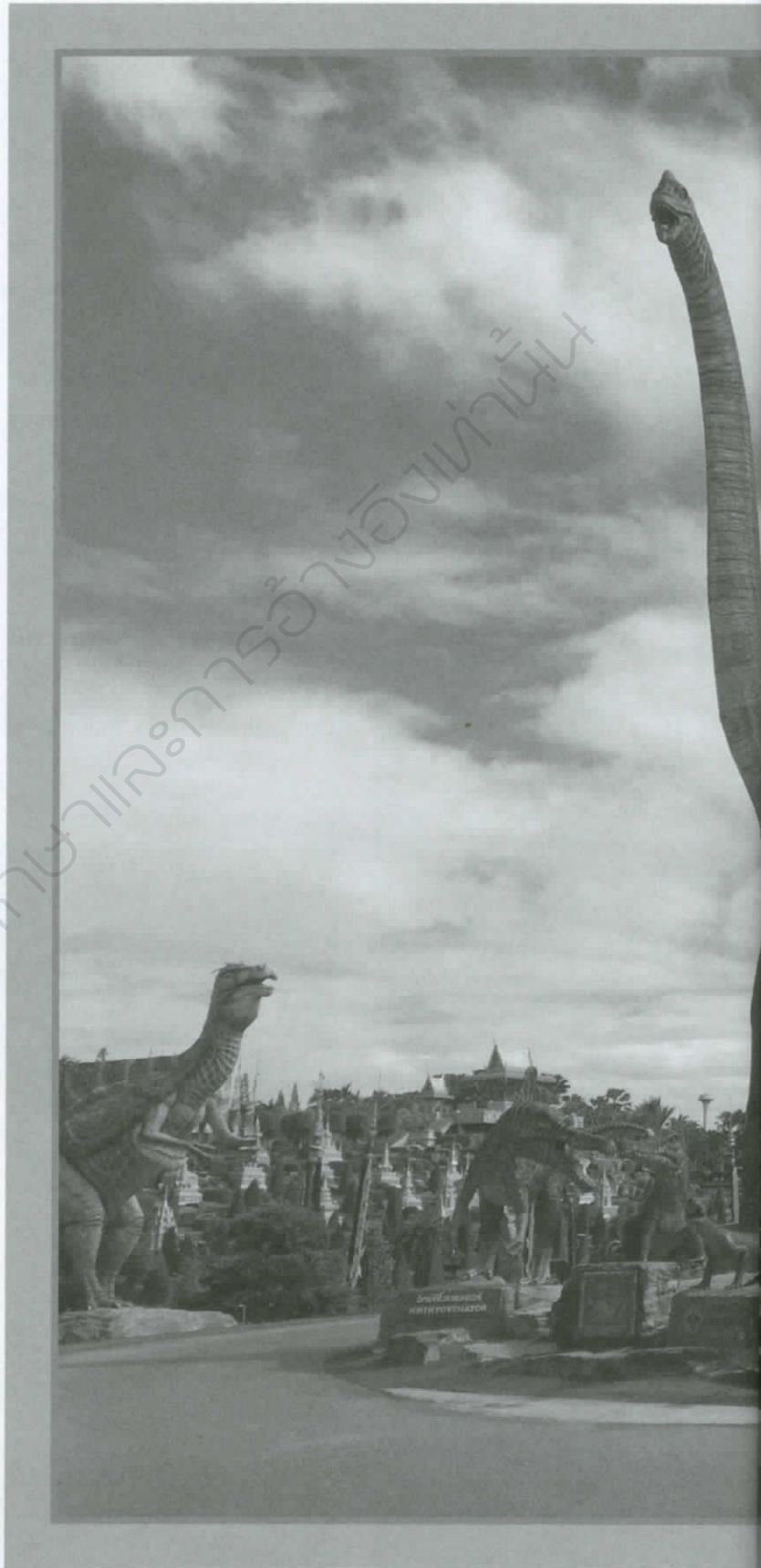
ของดีที่มีอยู่เดิม อย่างการรำไทย การแสดงช้าง ก็พัฒนาขึ้นตามลำดับ จนเป็นที่ถูกอกถูกใจของนักท่องเที่ยวต่างชาติ

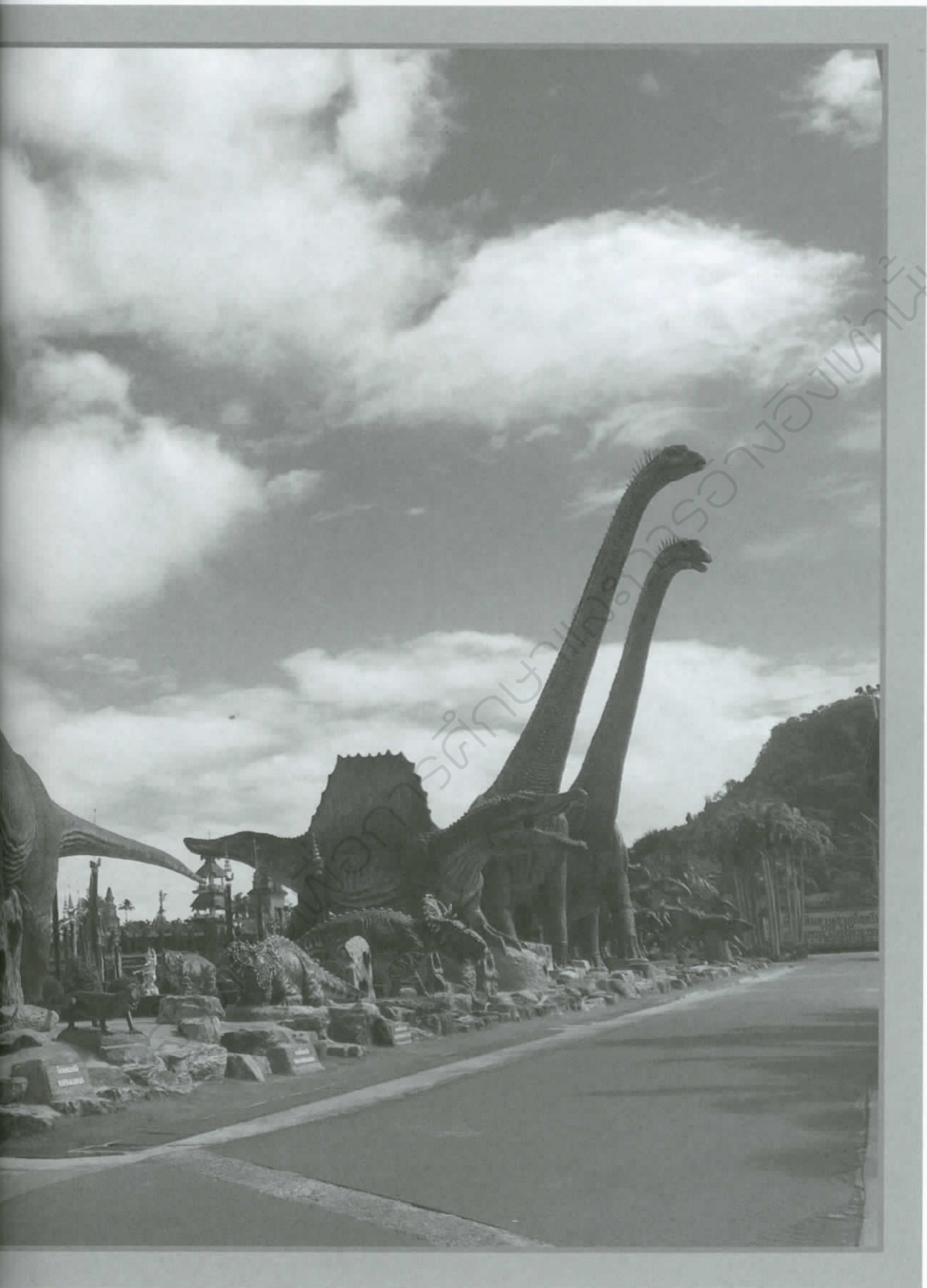
จากสถิติ ในภาวะปกติ วันหยุดจะมีนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและต่างประเทศเข้ามาเที่ยวสวนนงนุชวันละ ๑๒,๐๐๐ คน เคยมีคนเข้าสวนพร้อมกันวันหนึ่งมากถึง ๓๕,๐๐๐ คน

สวนนงนุช พัทยา จังหวัดชลบุรี มีพื้นที่กว่า ๑,๐๐๐ ไร่ นอกจากนี้ยังมีตามภูมิภาคต่างๆ อีกรวมแล้วกว่า ๕,๐๐๐ ไร่ แต่ละแห่งเป็นฐานการผลิตต้นไม้ เช่นที่เชียงใหม่ คุณโต้งซื้อไว้พักต้นไม้เมื่อครั้งจัดสวนงานพืชสวนโลกปี ๒๕๔๙-๕๐ บนดอยสูงก็ยังมีอีกจำนวนหนึ่ง เพื่อปลูกไม้ที่ต้องการอากาศเย็น ที่จังหวัดกาญจนบุรี มีไว้สำหรับศึกษาเรื่องปรองโดยเฉพาะ ส่วนที่อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา เป็นแหล่งผลิตต้นไม้ ไม่ได้มีไว้เพื่อเข้าชม

คุณโต้งบอกว่า ที่จังหวัดชุมพร พื้นที่ไม่มากนัก เป็นแหล่งขยายพันธุ์สั่งซื้อมาจากมาเลเซีย ๖,๐๐๐ ลำ ปัจจุบันมีอยู่กว่าล้านลำ ที่นี่เหมาะสมมากกับ

มุมมองเด็กชอบ

การผลิตปาล์มจิบ โดยที่ปาล์มชนิดนี้
ใช้งานได้หลากหลาย

“การเก็บสะสมต้นไม้ ผมเก็บ
ทั้งจากในและต่างประเทศ อยู่ไกลๆ
ก็ไปเก็บมา บ้านเราเมื่ออะไรขายได้
ดีก็จะสะสมกัน พอขายไม่ได้เงินก็ทิ้ง
ผมไม่ทิ้ง ถึงแม้จะเสียค่าใช้จ่ายจำนวน
มาก ด้วยเหตุนี้ ที่นี้จึงมีต้นไม้อยู่มาก”
คุณโต้งบอก

จากการสะสมและเก็บรักษา
ปัจจุบันนี้ สวนนงนุช พัทยา มีไม้ ๕
ชนิดด้วยกันที่มีมากที่สุดในโลก

ปาล์มประดับ ทั่วโลกมี ๒,๖๐๐
ชนิด ที่สวนนงนุชมี ๑,๕๖๗ ชนิด จริงๆ
แล้ว ไม่เหลือบ่ากว่าแรง ที่สวนแห่งนี้
จะเก็บได้จนหมด แต่เพราะสภาพอากาศ
ไม่เหมาะสม จึงไม่สามารถปลูกรักษา
ให้ต้นไม้มีชีวิตอยู่ได้ ใครที่แวะเวียนไป
สวนนงนุช พัทยา จะเห็นปาล์มถูกปลูก
กระจายไปทั่วสวน ไม่เว้นแม้แต่รอบๆ
ที่พัก ล้วนแล้วแต่สวยๆ งามๆ ทั้งนั้น

ปาล์มประดับในยุคก่อนนี้ได้รับ
ความสนใจจากนักปลูกเลี้ยงและผู้ใ้
งานเป็นอย่างมาก ปัจจุบันอาจลด
ความนิยมลง...จากการนำสิ่งที่มีอยู่ไป
ปลูกตกแต่งของสวนนงนุช ถือว่าได้
รักษากระแสการใช้งานปาล์มประดับ
ได้อย่างดียิ่ง ปัจจุบันสวนนงนุช พัทยา
รับงานจัดสวนตามโครงการต่างๆ ยก
ตัวอย่างมอเตอร์เวย์ก่อนจะเข้าสู่พัทยา
บริเวณนั้นเป็นทางแยก มีการนำปาล์ม
ไปปลูกประดับ ทำให้อาณาบริเวณ
สวยงามน่ามอง การดูแลรักษาไม่ยาก
ไม่สิ้นเปลืองในระยะยาว ในเมืองไทย
ใครสนใจเรื่องปาล์ม ไปที่สวนนงนุช
ปาล์มประดับมีมากที่สุดในโลก

พัทยา ถือว่าครบถ้วน

เฮลิโคเนีย หรือธรรมชาติรักษา ทำ
โลกมีอยู่ ๖๐๐ ชนิด ที่สวนนงนุช พัทยา
มี ๕๐๘ ชนิด เฮลิโคเนียเป็นไม้เจริญ
เติบโตได้ดีในเขตร้อน สิ่งเกิดดูดี ๆ จะ
พบว่า รอบๆ ร้านกาแฟตามปั้มน้ำมัน
จะมีปลูกเฮลิโคเนียอยู่ทุกแห่ง

“เฮลิโคเนียเราเก็บมา รู้สึกว่าที่
ฮาวายมีมาก เราเข้าร่วมโครงการของ
เขา แลกเปลี่ยนกันเมื่อยามขาดแคลน
ไม้อย่างอื่นก็เก็บอย่างต่อเนื่อง งาน
สวนหลวง ร.๙ ที่ผ่านมาให้ทีมงานไป
เดิน ชาติอันไหนก็ซื้อมา เคยปลูกชนิด
เดียวถึง ๒-๓ ครั้งถึงได้...เพราะก่อน
หน้าตาย เราไม่รู้นิสัยเขาอยู่แดดหรือ
อยู่ในร่ม ครั้งที่ ๓ ถึงได้ มณฑลามีคนมา
มอบให้ เขาสะสมอยู่ อายุมากขึ้นดูแล
ไม่ไหว รู้สึกว่าไม่ในวงศ์มณฑลที่นี้จะมีย
มากที่สุดแต่ไม่ได้พูด” คุณโด่งพูดถึง
เฮลิโคเนียและการสะสมไม้ทั่วไป

ปรังของไทยมีสวยๆ งามๆ ไม่น้อย เช่น ที่เขาชะเมา จังหวัดระยอง
รวมทั้งที่ชัยภูมิ เป็นไม้ท้องถิ่นที่คุณค่า
สูง ที่สวนนงนุช พัทยารวบรวมปรังไว้
๓๔๘ ชนิด โดยทั่วโลกมีอยู่ ๓๕๒ ชนิด
ปรังที่สวนนงนุช พัทยา บางชนิดราคา
มากกว่า ๒ ล้านบาท นี่คือมูลค่า แต่
คุณค่าประเมินไม่ได้ เพราะมีอยู่เพียง
ไม่ถึง ๑๐ ต้นในโลก

โฮย่า เป็นพันธุ์กรรมพืชอีกชนิด
หนึ่งที่สวนนงนุช พัทยาสะสมไว้ ใน
โลกนี้มีโฮย่าอยู่ทั้งหมด ๑,๕๐๐ ชนิด
ที่สวนนงนุช พัทยามี ๑,๐๘๓ ชนิด

เฟื่องฟ้า เคยเป็นไม้ยอดนิยม
ของไทย ความนิยมจะหมุนเวียนเปลี่ยน
(ซ้าย) ปรังต้นนี้ราคาว่า ๒ ล้านบาท

ไป คือดับวูบลงแล้วเวียนกลับมาใหม่
ที่สวนนงนุช พัทยามีอยู่ ๑๙๖ ชนิด
ขณะที่ทั่วโลกมีอยู่ ๓๐๐ ชนิด

ไม่งามไม่หายากชนิดอื่นๆ ก็มี
อีกจำนวนมาก อาทิกระบองเพชรชวนชม
ลับประดสี ต้นไม้ยักษ์เบาบับ มะพร้าว
แฝด ไม้เหล่านี้ สร้างสีสันได้ดี แต่ละ
ฤดูกาล อาจจะมีการซบสลับเปลี่ยน

สวนหนึ่งที่มีการลงทุนสูงคือ
สวนลอยฟ้า ทำได้ไม่น้อยหน้าต่าง
ประเทศ คุณโด่งบอกว่า กว่าจะลงตัว
ว่าต้นไม้ชนิดไหนปลูกลอยฟ้าได้ไม่ได้
ต้องใช้เวลาและเสียต้นไม้ไปมากพอ
สมควร

“สะสมมาเรื่อยๆ จนเรามีมาก
ที่สุดในโลก ๕ ชนิด มูลค่าไม่เคย
คิด ผมทำงานไม่ได้เป็นพ่อค้า ๑๐๐
เปอร์เซ็นต์ แต่ทำเพื่อเป็นแม่เหล็ก
ทำงานเพื่อเอาเงินต่างชาติ พอมีกำลัง
ก็ทำเพิ่ม เป็นสวนพฤกษศาสตร์ เมื่อ
มีความพร้อมคนก็เข้ามาหาเรา...เรา
เก็บของไว้มาก มีค่าใช้จ่ายมาก แต่เรา
ต้องทำเพราะการเก็บของไว้มากๆ เป็น
คุณสมบัติของสวนพฤกษศาสตร์ชั้นนำ
ของโลก...ที่เดินทางไปเก็บมา รวมการ
ซื้อหาต้นไม้ น่าจะหมดไปกว่า ๑๐๐
ล้านบาท ไม่ได้คิดว่าคุ้มหรือไม่คุ้ม ผม
คิดว่าเราต้องมี ตอนนั้นผมทำอะไรไม่ได้
เอาเงินเป็นที่ตั้ง ถ้าเอาเงินเป็นที่ตั้งผม
ไม่ทำ แต่ทำเพื่อให้คนไทยมาเที่ยว มา
รู้มาเห็น” คุณโด่งเล่าถึงการเก็บต้นไม้

เจ้าของสวนนงนุช พัทยาบอก
ว่า ทุกวันนี้ พฤติกรรมบางอย่างของคน
ไทยเปลี่ยนไป เมื่อก่อนต่างชาติเข้ามา
เที่ยวในสัดส่วนสูงมาก ปัจจุบันคนไทย
เที่ยวมากขึ้น

“ผมภูมิใจ เด็กมามากขึ้นปีละ
๕ แสนคน เป้าหมายปีละล้านคน มา
เหยียบต้นไม้ ผมบอกไม่เป็นไรแต่ขอ
ให้บอกจะได้ไม่นำไปไว้ตรงนั้น เด็กมา
ทำกระถางดินเผาแตกพ่อแม่หน้าซีด
ผมบอกไม่ต้องเสียดังค์ คือเราอยาก
ทำหน้าที่สวน เพื่อนๆ ฟรังมาถามว่า
รัฐช่วยอะไรบ้าง เห็นยูทูปหน้าที่สวน
พฤกษศาสตร์ได้ดีมาก...ถามถึงความ
พึงพอใจ ผมทำตามความต้องการของ
คนมาเที่ยว เขามาถ่ายรูป เขาเห็นพันธุ์
ไม้ แล้วนำเอาตัวอย่างไปใช้ประโยชน์
จะภูมิใจมาก นี่คือวัตถุประสงค์ จึงจะ
ถือว่าประสบความสำเร็จ เพราะที่นี้
ถือว่าเป็นหน้าตาของต้นไม้” คุณโด่ง
พูดถึงคนเข้าเยี่ยมชมสวน

สวนนงนุช พัทยา ยามนี้
เข้าไปเยี่ยมชมมาก นอกจากบุคคล
ทั่วไปแล้ว ผู้ที่อยู่ในแวดวงเกษตร ไม่
ควรพลาดด้วยประการทั้งปวง เพราะ
ไม้ดีไม่งาม จากทั่วทุกมุมโลกได้นำ
มารวมไว้ที่นี่ ส่วนความบันเทิงในรูป
แบบของการแสดงก็ได้รับคำชื่นชม
กันทั่วหน้า

สวนพฤกษศาสตร์ในโลกนี้ มี
กระจายกันไปทุกภูมิภาค

อาจจะมีคำถามว่า สวนที่ไหน
สวยที่สุด เจ้าของสวนนงนุช พัทยาบอก
ว่า วัดกันยาก เพราะสวนพฤกษศาสตร์
มีทั้งเมืองหนาว เมืองร้อน เมืองแห้ง
แล้ง จึงไม่มีเกณฑ์มาตรฐานใช้วัด

แต่สวนนงนุช พัทยา ได้รับการ
ยกย่องให้เป็น ๑ ใน ๑๐ สวนสวย
ที่สุดในโลก

สามารถติดตามอ่านวารสารใหม่ได้ที่

<http://libapp.rmutp.ac.th/newBook/?cat=10>

- ห้องสมุดเทเวศร์
- ห้องสมุดโชติเวช
- ห้องสมุดพณิชยการพระนคร
- ห้องสมุดพระนครเหนือ

ปีที่ ๔๒ ฉบับที่ ๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๔

ศิลปวัฒนธรรม

ART & CULTURE MAGAZINE

หนังสืออนุสรณ์
คน: “เก๊กเหมิง” สยาม S.F. ๑๓๐

สีกก
ไม่ใช่ค่ายใหญ่มั่งมหาธธา!

โรครระบาด
กับจำนวนประชากรไทยในอดีต

แผนการด้านญี่ปุ่น
ของ “สันติบาลใต้ดิน”

เบื้องหลัง “สงครามฝิ่น”
ฝรั่งลวงหน้าจีน ๑ ก้าวเสมอ

ราคา ๑๒๐ บาท